

Kirkkonummen pienvesiselvitys: keskeisiä tuloksia ja havaintoja

Aki Janatuinen
Silvestris luontoselvitys Oy
Vesi-ilta
28.8.2019 *Kirkkonummen kunnantalo*

Esityksen sisältö

- Lähtökohdat
- Selvityksen toteuttaminen
- Selvityksen keskeisiä tuloksia

Lähtötilanne

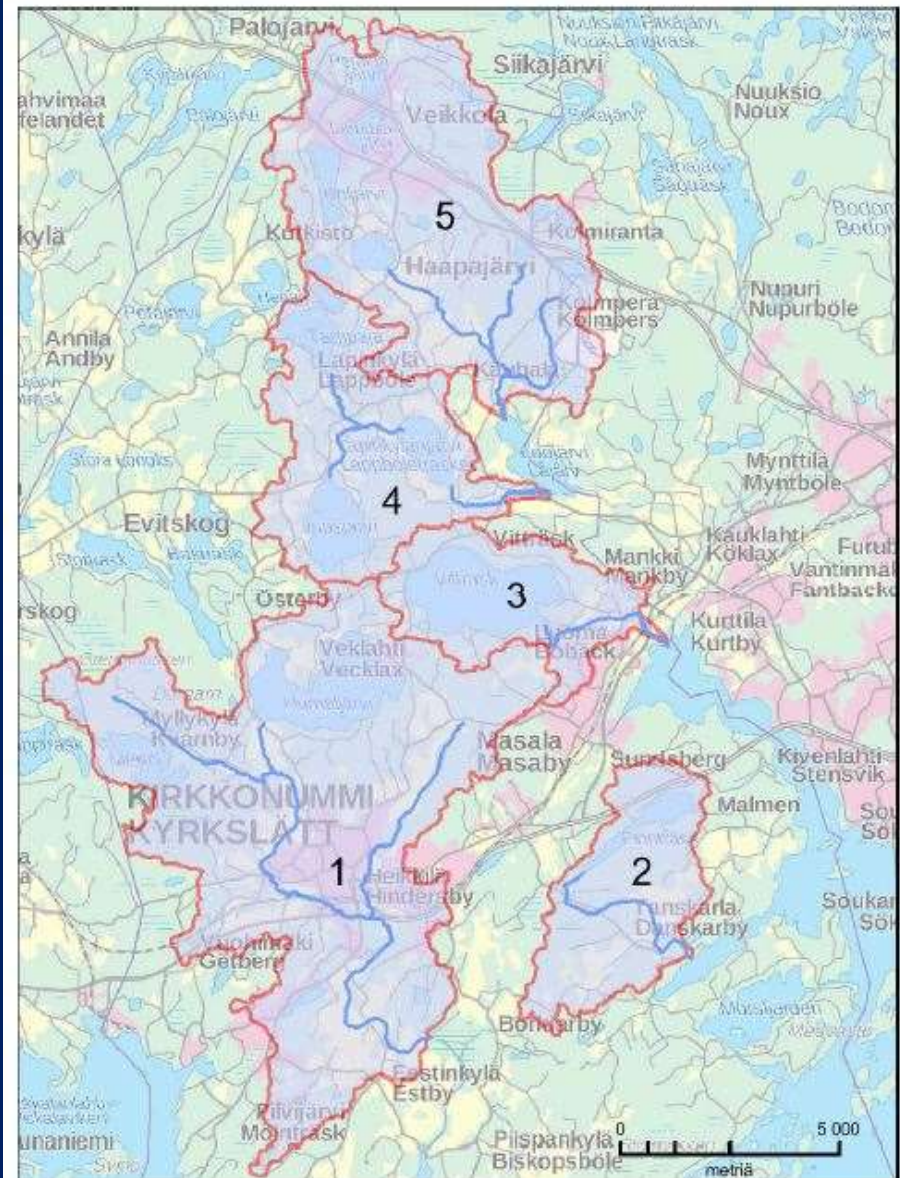
- Kirkkonummen kunnan alueelta oli melko niukasti tietoa pienvesien nykytilasta ja eliölajistosta.
- Tieto epätasaista: tietyiltä alueilta, tietyistä lajiryhmistä tai tietyltä ajalta.
- Kaavoitukseen liittyvien laajempienkin luontoselvitysten yhteydessä kerätty pienvesitieto usein niukkaa ja sirpaleista.
- Ajantasainen kokonaiskuva uupui.

Pienvesiselvitys

- Tarjouskilpailun kautta selvityksen laatijaksi Silvestris luontoselvitys Oy.
- Maastokartoitukset tehtiin kesä-joulukuussa 2018.
- Tavoitteena oli selvittää **pienvesien tilaa ja suojelullisia arvoja**.
- Kohteista luontotyyppi- ja kasvistokartoitus sekä sammalselvitykset. Havaintoja myös muusta lajistosta.
- Toisena tavoitteena **arvioida virtavesien kunnostustarvetta ja esittää suosituksia vesistö-kunnostuksiin**, erityisesti kalataloudelliset arvot huomioiden.

Pienvesiselvitys

- Selvitysalueet Estbyånin, Finnträskinpuron ja Bobäck bäckenin vesistöt sekä osia Mankinjoen yläjuoksun valuma-alueista.
- Mankinjoen vesistössä kartoitusten kattavuus poikkesi muista.

valuma-alue

Kartta 1. Selvitysalueet: 1 = Estbyånin valuma-alue, 2 = Finnträskin laskupuron valuma-alue, 3 = Bobäck bäckenin valuma-alue, 4 = Kalakoskibäckenin valuma-alue, 5 = Kauhalaanjoen valuma-alue. Alueilla 1, 2 ja 3 inventoitiin kaikki pienvedet. Alueilla 4 ja 5 selvityskohteina olivat karttaan merkityt uomat sekä niihin suoraan liittyvät puot ja norot sekä niihin liittyvät lammet ja lähteet.

Pienvesiselvitys

- Selvitys valmistui tammikuussa 2019.
- Sähköinen versio, 128 sivua + liitteet.

Kirkkonummen pienvesiselvitys
Luontoselvitys ja kunnostussuunnitelma 2018

Esko Vuorinen, Aki Janatuinen, Esa Ervasti, Petra Nyqvist
Silvestris luontoselvitys oy / 12.1.2019

5. Bobäck bäckenin valuma-alue (Vitträskin vesistö)

5.1. Bobäck bäcken

Bobäck bäcken on Vitträsk-järven laskupuro. Siitä käytetään myös epävirallista nimeä Luomanpuro. Puro laskee Vitträskin kaakkoiskulmasta Espoonlahden perukkaan noin 4,2 kilometrin pituisena. Pudotusta matkalla on noin 21 metriä. Putouskorkeudesta suurin osa keskittyy puron latvoilla ja keskivaiheilla Luoman kylätaajaman läpisevällä jaksolla oleville koskiosuiksille. Uomasta noin puolet on suurelta osin luonnontilaista ja puolet eli keskijuoksu on aikoinaan peruttua.

Bobäck bäckenin valuma-alue on noin 14,8 neliökilometriä, joten se on vesilain määritelmän mukainen puro.

Kuivaan aikaan Bobäck bäcken virtaa mereen saakka kirkasvetisenä. Sateiden myötä puron vesi saa harmaata sävyä keski- ja alajuoksun viljelyaukeilta, mutta yläjuoksu Vitträsk-järven alapuolella pysyy ympärivuotisesti poikkeuksellisen kirkasvetisenä. Bobäck bäcken on Uudenmaan rannikkoseudun kirkasvetisimpiä puroja.

Jakso 5-1 (kartta 18)

Puron suu läpäisee Espoonlahden avoluhdan (kuuluu Espoonlahden luonnonsuojelualueeseen, YSA202916). Uoman täyttää osittain tiheä järviruokakasvusto, ja pohja on pehmeiköä. Uoman on luonnontilainen, paitsi lähinnä mannerta eli jakson pohjoispää on noin 50 metrin pituudelta perattu ja suoristettu. Perkausvallilla kasvaa pieniä koivuja, mutta muuten uoman ympäristö on puutonta avoluhtaa, enimmäkseen ruokoluhtaa, kuivemmillä kohdilla mesiangervo-kastikkaluhtaa.

Kuva 12. Bobäck bäckenin alajuoksulla (5-2) kirkasvetinen puro halkoo luonnontilaista tervaleppälehtoa (a). (EV)

- virtavesijakso (uomajakson tunnus: esim. 1-2: 1 = joki/puro, 2 = uomajakso)
- ◆ uomajakson rajapiste
- pienvesiin liittyvä arvokohde (a, b, c...)
- ▼ vaelluseste virtavedessä (tunnus esim. 1e1)

Pienvesikohteet ja arvoluokat

- Selvityksessä käytiin läpi **86 pienvesikohdetta**. Näistä jokia on 3 ja puroja 17. Purot ja joet jakautuvat uomajaksoihin, joita on yhteensä 76.
- Kohteiden **arvoluokat** määritettiin Kirkkonummen ympäristönsuojeluyksikön toimittaman arvoluokituksen mukaisesti **asteikolla 0-5**.

(0 = Alue, jolla ei ole luontoarvoja)

(5 = Valtakunnallisesti arvokas kohde)

Pienvesikohteet arvoluokittain

Taulukko 3. Selvityskohteiden määrät ja jakautuminen arvoluokkiin

Kohteet	Arvoluokka					Yhteensä
	1	2	3	4	5	
Jokijaksoja	12	3	0	12	0	27
Purojaksoja	16	10	1	21	1	49
Noroja	29	12	3	9	0	53
Lähteitä	1	3	0	4	0	8
Lampia	0	0	0	5	0	5
Yhteensä	58	28	4	51	1	142
Osuus	41 %	20 %	3 %	36 %	1 %	100 %

Arvokkaat ranta-alueet

- Selvityksessä inventoitiin myös pienvesiin rajautuvia arvokkaita ranta- ja maa-alueita.
- Näistä rajattiin erillisiksi kohteiksi kaikki, joiden arvoluokka oli vähintään 2 (paikallisesti arvokas).
- Tällaisia arvokuvioita rajattiin 52, yhteensä noin 108 hehtaaria.
- Arvoalueista noin kolmasosa on erilaisia kosteikkoja ja soita, ja loput pääosin lehtoja, vähemmän kangasmetsiä tai tulvametsiä.

Pienvesien kasvit ja sammalet

- Lajistosta inventoitiin ensisijaisesti kasvilajistoa. **Putkilokasveja** havaittiin noin **210 lajia**. Näistä on osittain tai kokonaan **vesikasveja 33 lajia** ja **vieraslajeja 13 lajia**.
- Kirkkonummen pienvesien ja ranta-alueiden **sammallajisto** osoittautui monimuotoiseksi. Lajeja havaittiin **72**, joista **32** on osittain tai kokonaan **vesisammalia**.
- Uusia havaintoja useasta huomionarvoisesta sammallajista, joista **yksi silmälläpidettävä laji** sekä **14 alueellisesti tai valtakunnallisesti uhanalaisia**

Pienvesien muut eliölajit

- Kalaston osalta koottiin olemassa olevaa tietoa eri lähteistä, mutta ei tehty erikseen koekalastuksia tms.
- Vaelluskaloista tutkituissa vesistöissä esiintyy ainakin (meri)taimenta ja ankeriasta paikoitellen. Mahdollisesti myös vimpaa, vaellussiikaa ja nahkiaista.
- Muista lajiryhmistä alueen pienvesissä ja niiden vaikutuspiirissä esiintyviä huomionarvoisia lajeja ovat mm. saukko, liito-orava, koskikara, purokorento, jatulisirvikäs ja eräs sukeltajakuoriaislaji.

Esteet

- 24 kalojen ja muiden vesieliöiden vaellusestettä
- Suurin osa osittaisia vaellusesteitä.
- Kolme merkittävää ja viisi täydellistä vaellus- eli nousuestettä.

- joki tai puro
- täydellinen este
- merkittävä este
- osittainen este

Osittainen nousueste

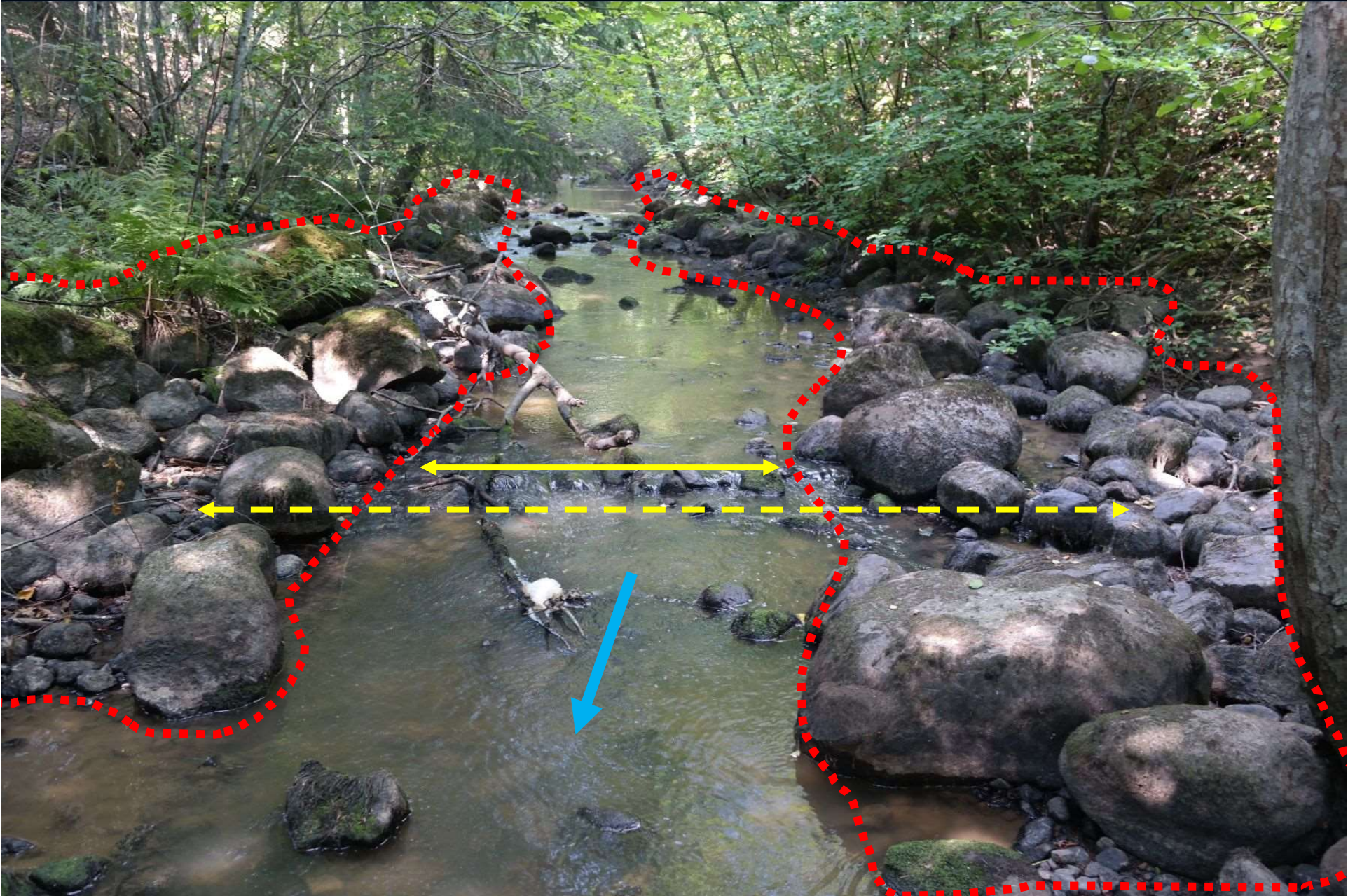
Täydellinen nousueste

Virtavesien kunnostukset

- Esitettiin yleisluonteisia toimenpidesuosituksia selvitysalueen virtaaville vesille, joilla voitaisiin vahvistaa alueen kala- ja rapukantoja sekä parantaa vesistöjen ekologista tilaa.
- Ensisijaisimpia kunnostuskohteita alimmat uoman täysin sulkevat padot, joiden yläpuolelle jää laajoja vaelluskaloille sopivia alueita.
- Merkittäviä myös laajemmat koski- ja virta-alueiden kokonaisuudet, joilla selvää kunnostustarvetta.

Esimerkki kunnostustarpeesta

Kiitos mielenkiinnosta!

Kysymyksiä? aki.janatuinen@silvestris.fi